

Sorumluyuz

Nureddin Yıldız'ın 26.02.2023 tarihli (442.) Hayat Rehberi dersidir.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ. وَصَلَّى اللَّهُ وَسَلَّمْ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ أَجْمَعِينَ.

Âlemlerin Rabbi Allah'a hamd, Efendimiz Muhammed aleyhisselama, ailesine, ashabına salat ve selam olsun.

Kıymetli kardeşlerim,

Canlıyız, insanız, Müslümanız. Canlı, insan ve Müslüman sözcükleri üzerimizde bir arada bulunduğu sürece esnaf, siyasetçi, ziraat ehli, hoca, genç veya ihtiyar olmamız sorumluluk sahibi olduğumuz gerçeğine etki etmez; mutlaka sorumluluğumuz söz konusudur. Yaşamak muhakkak sorumluluktur.

Canlı, insan ve Müslüman isek sorumlu yaşamak mecburiyettir. Çocuğumuzun hastalığından doktor da devleti yönetenler de anne-baba da sorumlu olacaktır. Elbette herkesin bir şeylerden sorumluluk payı farklı olmakla birlikte nihayetinde herkes sorumludur. Yaşadığımız toprakların ürettiği mahsullerden gıda payını hepimiz aldığımız gibi bu topraklarda canlı, insan, Müslüman olarak yaşadığımız müddetçe sorumluluğumuz da hep var olacaktır; siyasette, ahlakta, ekonomide, kişisel ilişkilerde... Bir ülkenin ekonomik sorunları sadece siyasetçilerin, maliye idaresinin sırtına yüklenemez. Sadece ekonomi bakanını sıkıştırmak ekonomik zorlukları halletmek hususunda vicdanlarımızı rahatlatamaz; kılınmayan namazların sorumluluğunu cami imamlarına yıkamayacağımız, ahlaki zayıf gençleri okul öğretmenlerine havale edip ayak ayak üstüne atarak bekleyemeyeceğimiz gibi.

Hayat bir ortak alandır. Hayatın yaşanması için gereken oksijeni herkesle beraber soluyoruz. Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem Efendimiz, *"Hepiniz aynı gemide yolculuk eden yolcular gibisiniz"* buyurmuştur. Gemi battığında suçlu-suçsuz ayrımına gerek kalmaz çünkü herkes boğulur. Madem ki hayat hepimizin gemisidir, hayatta hepimizin sorumluluk taşıması gerekir. 12 yaşında bir kız çocuğunun bir ülkenin gidişatından sorumlu olma oranı herhâlde 70 yaşında olup elli seneden beri oy kullanan birininki ya da siyaset arenasında fiilen bulunan kimse kadar değildir. Fakat 12 yaşından itibaren, onu eğiten ve yetiştirenlerin önünü çektiği bir sorumluluk yürüyüşüne onun da girdiği söylenebilir. Çocuk nasıl ki akıl baliğ olunca namazdan sorumlu olacaktır, belli bir yaşa gelince de o şuurla hazırlanması açısından sorumluluğun kapisında beklemektedir.

Bizi yaratana, toplumumuza, ailemize ve kendimize karşı sorumluyuz. İnsan bu sorumluluklarını unutamaz. Herkes kendi bedeninin üzerinde emanet olduğunu, kendi bedenini dahi istediği gibi kullanamayacağını hesap ettiği gibi sözgelimi belediye görse de görmese de piknik yaptığı yerde çöplerini bırakamayacağını, bunun yaşadığı topluma ve coğrafyaya saygısızlık kadar Allah katında da suç sayılacağını hazmederek bilmiş olmalıdır. Bir derenin suyunu kirletmenin, o suyu yaratana bize sahip olduğumuz bir şey değil, emanet olarak suyu verdiğini bilmemiz karşısında büyük kabahat sayılacağını herkes sindirmiş olmalıdır.

İnsanın yaşadığı topraklara ve içinde yaşadığı topluma saygın gözle bakma zorundalığını, Müslümanlığın bu demek olduğunu bilmesi lazımdır. Dolayısıyla kimse zevk için avlanamaz, cana kıyamaz. Canına kıyılanın da kıyanın da canlarını veren Allah olduktan sonra kimse silahını denemek, stres atmak bahanesiyle -velev domuz, yılan, köpek olsun- cana kıyamaz, sadece zarar vereni makul şekilde itlaf edebilir. Aksi takdirde yapılan iş, kıyamet günü hesabı sorulacak işler listesine kaydedilir.

Canlı, insan ve Müslüman olmak her şeyden sorumlu olmaktır. Afrika kıtasının kayıp çocuklarından da oturduğu apartmanındaki ağlayan bir çocuktan da sorumluluk duymaktır; sorumluluk payı değişir ancak sorumluluk vardır. Dolmayan camilerden herkesin belirli bir sorumluluğu vardır. Dolan camilerde insanların ısınması veya rahatlığı konusunda da sorumluluk söz konusudur. Yaşadığı ülkedeki çocukların açlık-tokluk durumundan sorumludur herkes.

Fakat siyasetçinin sorumluluğu yüzde yüz, muhtarınki yüzde seksen, o sokakta oturan bir komşununki de mesela yüzde otuzdur. Belki sonuncusunun sorumluluğu yalnızca dua etme mükellefiyetinden

ibarettir. Bu oran değişebilir. Sabit olan ise sorumluluğumuzdur. Sorumluluğu unutmak ancak alzheimer hastası olmakla mazeretlendirilebilir.

Akrabalık ilişkilerimiz bir sorumluluktur. Müminler arasındaki dostluk, kardeşlik, muhabbet ilişkileri bir sorumluluktur. Müslüman kimsenin bir ağacı durduk yere keserek imha ettiğinde vebale girdiği, toprağa ve çevreye saygısızlık ettiği, kendi Müslümanlığını lekelediği gibi bir dostluğu ve ilişkiyi zedelemesi hlinde de bu türden bir ayıplamaya muhatap olur. Çekini ödemeyenlerin devlet nezdinde kayıtlı olması, böyle kişilerin yeni bir ticar teēebbse girişmeleri hlinde sabıkalarının hemen afişe olması gibi sıla-i rahim bağını zedelemiş kimselerin de toplum tarafından sosyal baskıyla mimlenmeleri gerekir. Allah'a bağlı mukaddes bir bağ olan akrabalık ilişkisi, dayısını azarlamış veya amcasını kandırmış, yeğenini ihmal etmiş veya evladını saygın olmayan bir konumda tutmuş kimselerin kıyamet gününde açılacak hesap dosyalarında nasıl yer alacaklarının herkes tarafından biliniyor olması lazımdır. Böyle birine kız verirken veya damat olunurken, şirket kurulurken veya uzun serüvenlere atılacakken bu sabıkalarının hatırlanması gerekir.

Değerlerimizin, bu türden koruma bilinçlerimizin, tarih eserlerimizi koruduğumuz şuuruna benzer biçimde önemsenmesi varlığımız için önemlidir. Ecdadımızdan bize sadece Ayasofya, Süleymaniye, Sultanahmed kalmış değildir; akrabalık bağı da ecdadımızdan bize kalanlar arasındadır, onu da korumalıyız. Günah işlememe iddiası ve gayretinde olan Müslümanların zaten sayıca azlığına rağmen aradaki muhabbeti haset, gıybet, aldatma gibi kötü huylarla fazladan yıpratarak bağlarının zayıflatılması hiç de akıllıca olmaz. Camileri korumak da akrabalığı, kardeşliği, dostluk bağlarını korumak gibi Allah'ın emridir.

Sorumluluktan sıyrıldığımızı zannederek hayat yaşamayı asla kabul etmemeliyiz. Müslüman asla 'bana ne' diyemez. Elbette sokağımızdaki çamur yolu sırtımızda taş taşıyarak kaplayıp dzeltemeyiz; ama yolun sorumlularına dilekçe yazabilir, bunu bildirebiliriz. Bir, iki, beş, on kişi o şikyet ilettikten sonra neticede o içe bütçe ayrılır, yol yapılır. İnsan bir olumsuzluğa ses çıkarmadığı için sorumlu olmadığını zannedemez.

Birbirimizin ailesine kesinlikle müdahale etmemeliyiz. Ancak bu, yönlendirme de yapmamamız gerektiği manasına gelmez. Emr-i bi'l-maruf yapmak, nasihat etmek, tavsiyeleri paylaşmak başkasının ailesine müdahale etmek değildir; bunlar gerekli ve güzel tavırlardır. Ve insan şunu düşünür ki o insanın çocuğunun ahlakı düşük, adi huylu yetişmesi bizim çocuğumuza ve semtimizdeki başka çocuklara da sirayet edecektir. Bunu da geçelim; sirayet etmese dahi bir toplum içinde yaşıyor oluşumuz itibariyle başkalarına dair sorumluluğumuzu düşünmeye mecburuz. Toplum içinde Allah'ın gazabını çekecek gidişata sahip kimselerin zararı herkese dokunacak demektir. Bir yere kiş veya yaz geldiğinde oradaki herkes mevsimin değişmesinden etkilenir. Ahlaklı, faziletli, bereketli bir genç de mahallemize, ülkemize, dünyaya rahmet sebebidir.

Allah'a kulluğun icra edilmesi ve onun rızasının kazanılması için bu sorumluluk duygusu şarttır. Fanus içinde yaşayan bir mümin, Allah'ın rızasını kazanan ve asrının en büyük evliyası biri olamaz! Peygamberimiz sallallahu aleyhi ve sellem, dağlarda ibadet eden bir Müslüman ile şehirde insanların sıkıntılarına katlanarak ibadet edeni mukayese ettiğinde, insanların arasına karışarak dinini yaşayanın daha hayırlı olduğunu söylemiştir. Çünkü dertsiz bir dünya yoktur, o dert her hlkrda bir yerden çıkacaktır. Dertlerden kaçmak bir maharet değildir ve kaçıldığı oranda kahraman olunamaz. Dertler arasında olan ama yıpranmayan, ezilmeyen, dökülmeyen kimse dik durabildiği kadarıyla Allah'ın rızasını kazanacaktır. Peygamberler ve Peygamberimiz sallallahu aleyhi ve sellem de böyle yaşamıştır.

Aslında kaçmamak, plan yapıp çalışmak kendi huzurumuzu kaçmaktan daha fazla temin eden bir şeydir. Emekli olup bir kenara çekilerek pencereden trafiğin akışını seyretmek huzurun değil, bizatihi huzursuzluğun sebebidir. Böyle biri huzurlu olduğunu zanneden veya bu zanla teselli bulan, melekelelerini (canlı olmak, insan olmak, Müslüman olmak) kaybetmiş kimsedir. Bu melekelelerin zaafa

uğraması insanın kendini pasif bir hayat tarzında, kaçarak yaşamakla huzurunun yerine geleceği düşüncesine esir eder. Kişi evinin bahçesinde üç-beş kedi besler ve büyük iş yaptığını zanneder. Diğer taraftan torunlarının zihnini ve kalbini nerede kimlerin beslediğinden haberi olmaması umrunda değildir... Kedi beslemek elbette ayıp değil fakat torunlarının ve çocuklarının üzerine yağması gereken merhamet eserleri, insanın kediler üzerinde tatmin ettiği bir tercihle heba edilmemelidir. Bu huzur değildir.

Allah'ın rızasını kazanan salih bir mümin olmanın alternatifi yoktur. Müslüman sorumlu olduğunu bilmeli, sabah namazını kılmalıdır. Bugün yeryüzünde ne kadar insan varsa o kadar secde yapılmalıydı; insan öyle bir sorumluluk hissetmelidir ki yeryüzünde bugün secde etmekten mahrum olmuş nice nasipsiz yerine de kapanıyor olmalıdır seccadesine. Secde etmeyen yedi milyar insanın yerine de ağırlık ve sorumluluk hislerini taşıyarak yapılmış bir secde!

Günah işlemekle bilinmiş, ahlak düşüklüğünü huy edinmiş kimselerin davranışları kalbimize mızrak gibi işlemeli, gıybet sözleri kulağımıza akarken zehir gibi hissettirmelidir. Birinin yalan konuştuğunun söylenmesiyle salgın hastalığa yakalandığının söylenmesi arasında tepki olarak fark görülmemelidir. Zira müminlere vatan ve toprak gibi değerler emanettir, sağlıkları, çevreleri, ahlakları emanet olduğu gibi. İnsan, bekçiliğinin idrakinde olduğu oranda sorumluluk hissinden bahsedebilir.

Peygamberimiz aleyhisselam şöyle buyurmuştur: *"Hepiniz çobansınız. Hepiniz idareniz altındakilerden sorumlusunuz."*

Bir bebek dahi eline para verip bakkaldan bir şeyler almaya gönderdiğimiz yaşından itibaren kendi çapında sorumludur artık. Fakat velisi, o sorumluluğun da sorumlusudur. Velilik çocuğu sadece diploma alacağı mekânın önüne götürüp bırakmak değildir. İmkân ve kabiliyet, güç ve kudret miktarınca herkesin sorumluluğu takdir edilir. İnsanın 5 kilo kaldırma kapasitesi varsa o yükü kaldıracaktır. Fakat uykusunu bölmek istemediği için kaldıramaması ile kapasitesinin 3 kiloya yetmesinden ötürü 5 kiloyu kaldıramaması birbirinden farklı durumlardır, dolayısıyla farklı sonuçları doğurur.

Sorumluluk sahibi ve vicdanlı olmak sadece kedi doyurmaktan ya da sel, deprem yaşanmış bölgelere makarna götürmekten ibaret değildir. Evet, savaş ve zulüm olan yerlere bir çuval makarna götürmek güzel bir sorumluluk örneğidir ama savaştan bin beter biçimde ahlakı, insanlığı tarumar eden internet ağlarının dolandığı yerlerde de hangi tür 'makarna' ihtiyacı varsa hazır bulunulmalıdır. Aç insanın makarnası başka, kalbi boşalmış kimsenin ihtiyacı olan makarna başkadır.

Marifet her şehrin merkezine, adeta o şehrin nüfusunun tamamını alsa bile boş yer kalacak kadar büyük cami yapmak değildir. Camileri dolduracak insanlar nerede? Çocuğuna yemek bulamadığı için ağlayan anaların bulunduğu Afrika'dan bir görüntü hepimizin ilgisini çekiyor; peki çocuğunu gece yarılarında dek bekleyip yine de göremeyen, hangi melanetle iç içe bulunduğu haberi dahi olmayan anaların gözyaşıyla kim ilgilenecek? Bu işi devlete havale etmeyi seviyoruz. Peki devlet kim? Devlet biziz. Oy veriyor, vergi ödüyor, destek oluyor, dua ediyoruz ama devlet bir başkası mı? Öyleyse biz bunca ödevi kime yapıyoruz?

Yaptığımız maalesef, asıl görevimizden kaçarak bir şeylerle teselli bulmaktır. Çayırdaki çimende ne kadar kedi varsa toplayıp onları doyurarak hayırlı bir iş yapmış oluruz; ancak şehirdeki çocukları kim toplayacak? Herkes merhametini kedilere odakladığında okul önlerine kadar varan ahlaksız pazarlamaları kim önleyecek? Okul müdürü veya karakolun ilgilenmesi gerektiği söylenebilir; ama bu okul ve karakol kimin görev aldığı yerlerdir? Şikâyet eden veliler gibi kimselerin değil mi?

Sessizliğimiz gemi batırmaktadır. Batırdığımız her gemiden de sorumluyuz. Hiç kimse Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellemin yukarıda zikri geçen hadis-i şerifini aklından çıkarmamalıdır. Gemi battığında herkes boğulur. Dinî hassasiyetlerimizin zayıfladığı, insanların himmetsiz ve gayesiz günler

geçirip basit diplomalar peşinde gençlik harcadıkları, bir dizi-filmin bir düzine akrabadan daha değerli sayıldığı, bir futbol maçının nice cenazeden daha kıymetli tutulduğu, ana duasından önemli arkadaş sohbetlerinin olabildiği bir toplumda yaşıyorsak sorumluluklarımız sayılamayacak denli çoğalmış ve yükümüz haddinden fazla artmış demektir.

İslamiyet'i ve onu temsil eden âlimleri, ümmetin büyüklerinin prestijlerini korumak bir sorumluluktur. Herkesin payı ve gücü miktarınca ahlakı korumak da bir sorumluluktur. Herkes vicdanı ve ahirette Allah'tan beklediği kadarıyla sorumluluklarını üstlenecektir. Allah'tan Ömer bin Hattâb'ın girdiği cennete onunla birlikte girmeyi niyaz etmek ama onun yüreğinden ve cesaretinden pay sahibi olmamak bir çarpıklık, çelişkidir. Sorumluluk denince bu bedavacılığa da kaçmayan bir vicdan sorgulamasının içimize hâkim olması gerektiğini unutamayız.

Sorumluluklarımız günlük hayatta karşımıza çıkan her şey sayısınca çok ve geniştir. Tabiatın, havasından, suyundan sorumluyuz. Ses kirliliğinden sorumluyuz. Bir Müslüman gece vakti kornaya basmayı aklından geçiremez, uzun farlarını dahi gerekmedikçe yakamaz.

Hasta biriyle karşılaştığımızda kafamıza göre teşhis, tavsiye ve tespitlerimizi sıralayamayız. Ya dediklerimizden dolayı rahatlar, rehavete kapılır ama aslında sandığımızdan daha büyük bir hastalığın başlangıcında olduğunu çok sonra anlarsa? Bu geç kalmışlığın vebalini kim üstlenecek? Doktor sebepleri incelerken buradaki geç kalmayı yakalayamayabilir, savcılar da tahkikat yapıp meselenin üstüne gidecek değillerdir elbette. Ama o insanı yaratan Allah, buradaki ihmale sebep olan kişiyi bilmektedir ve hesap günü gelince yakalayacaktır. Din, sağlık, hukuk hakkında gelişigüzel, ayaküstü, üstünkörü tespitler ve yönlendirmeler kimsenin kârı değildir.

Canlı, insan ve Müslüman olduğumuz sürece bu ince ayarlı ideal hâlimizi muhafaza etmeye mecburuz.

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِيْنَ. وَصَلَّى اللّٰهُ وَسَلَّمْ عَلٰى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَعَلَىٰ اٰلِهِ وَصَحْبِهِ اَجْمَعِيْنَ.

Âlemlerin Rabbi Allah'a hamd, Efendimiz Muhammed aleyhisselama, ailesine, ashabına salat ve selam olsun.